

УДК 633.12:631.5

ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ СОРТІВ ГРЕЧКИ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ТА ДИНАМІКУ НАРОСТАННЯ ЛИСТКОВОЇ ПОВЕРХНІ

О. Тимчишин, аспірант

Інститут землеробства і тваринництва західного регіону УААН

Наведено результати досліджень щодо строків сівби гречки сортів Антарія, Рубра та Єлена в умовах Західного Лісостепу. Встановлено оптимальний строк сівби для цих сортів.

Ключові слова: гречка, строки сівби, сорти, врожайність, площа листя.

Постановка проблеми. Через скорочення посівних площ гречки в Україні і низький рівень врожайності та зростаючий попит на крупу виробництво зерна не повною мірою задовольняє потреби народного господарства.

За врожайністю та валовим збором зерна гречка сьогодні є найменш продуктивною культурою з групи зернових. Це зумовлено як біологічною особливістю культури, так і низьким рівнем культури землеробства в багатьох господарствах різних форм власності. Недостатнє забезпечення матеріальними ресурсами є причиною того, що її врожайність залишається на низькому рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Впровадження у виробництво новостворених сортів і дотримання рекомендованих елементів технологій їх вирощування з урахуванням сортових особливостей культури забезпечить підвищення рівня врожайності та поліпшення якості зерна [1].

За даними багатьох дослідів, проведених у західних областях України сортодільницями та науково-дослідними установами, кращим строком сівби гречки для деяких зон є перша і друга половина травня, для інших – початок червня. Зокрема, у Рівненській, Чернівецькій та Тернопільській областях кращим строком сівби є перша половина травня, а в Закарпатській низині кращі урожаї одержують за сівби в першій декаді червня [2; 3].

Постановка завдання. Мета нашого дослідження – встановити для сортів Антарія, Рубра та Єлена оптимальний строк сівби.

Дослідження проводили в Інституті землеробства і тваринництва західного регіону УААН за методикою Б. А. Доспехова [4] впродовж 2006-2008 рр.

Ґрунт дослідного поля сірий лісовий поверхнево оглеєний, орний шар (0-20 см) характеризується такими показниками: рН сольової витяжки – 5,9-6,0; вміст гумусу (за Тюрнімом) – 1,5-1,6%; рухомого фосфору та обмінного калію (за Кірсановим) відповідно – 100-106 і 75-98 мг/кг ґрунту; легкогідролізованого азоту (за Корнфільдом) – 64,4-72,8 мг/кг ґрунту.

Дослідження проводили з гречкою сортів Антарія (селекції ННЦ „Інститут землеробства УААН”), Рубра та Єлена (селекції Інституту круп’яних культур, м. Кам’янець-Подільський).

Схема дослідю охоплювала такі строки сівби: 5 травня, 15 травня, 25 травня, 5 червня, 15 червня. Варіанти закладали в чотириразовому повторенні, розміщення ділянок рендомізоване.

Технологія вирощування гречки загальноприйнята для зони. Попередник – льон-довгунець. Мінеральні добрива N₆₀P₆₀K₆₀ (нітроамофоску) вносили навесні під передпосівну культивуацію під усі строки. Сівбу проводили звичайним рядковим способом з нормою висіву 3,5 млн насінин на гектар. Збирали врожай прямим комбайнуванням.

Виклад основного матеріалу. За результатами досліджень встановлено динамічну залежність наростання листкової поверхні сортів гречки від строків сівби.

За другого та третього строку сівби (15-25 травня) отримано найбільшу площу листкової поверхні 41,1-47,5 тис. м²/га для сортів Єлена та Антарія у фазі початку плодоутворення (див. табл.).

Таблиця

Динаміка наростання листкової поверхні залежно від сорту й строку сівби (середнє 2006-2008 рр.)

рт Со	Строк сівби	Фаза розвитку			
		цвітіння		початок плодоутворення	
		площа листя однієї рослини, см ²	площа листя, тис. м ² /га	площа листя однієї рослини, см ²	площа листя, тис. м ² /га
Антарія	5.05	136,2	35,7	145,7	36,9
	15.05	154,7	45,0	165,7	47,5
	25.05	142,5	40,6	153,0	42,7
	5.06	131,8	32,9	140,6	33,9
	15.06	115,6	27,2	131,7	28,5
Рубра	5.05	117,3	32,0	128,5	33,2
	15.05	131,4	36,3	144,2	39,3
	25.05	132,8	35,9	146,2	38,4
	5.06	122,9	30,4	136,9	32,1
	15.06	115,8	26,8	126,1	27,7
Єлена	5.05	129,7	32,8	139,2	34,0
	15.05	151,2	42,6	162,3	47,0
	25.05	140,0	38,3	155,4	41,1
	5.06	126,5	33,2	141,7	35,2
	15.06	120,1	29,1	132,7	30,6

За цих самих строків одержано найвищі показники листкової поверхні і у сорту Рубра – 38,4-39,3 тис. м²/га, але нижчі від попередніх. За більш раніх і пізніх строків сорти показали зниження показника листкової поверхні, що зумовлено передусім несприятливими погодними умовами, які склалися на період червневих строків сівби.

У період *сівба-сходи* низькими були запаси продуктивної вологи (4-29,3 мм), тому сходи з'явилися із запізненням і недружно, що у свою чергу вплинуло на розвиток рослин, зокрема на листову поверхню. Висока денна температура (понад 25°C) у критичний період для гречки (цвітіння-плодоутворення) негативно вплинула на тургор листків та фотосинтез загалом.

Підвищену чутливість гречки до високих температур можна пояснити інтенсивним випаровуванням води листям. Встановлено, що рослини гречки витрачають вологи на утворення сухої речовини більше, ніж інші зернові культури [5].

Слід зазначити, що погодні умови за травневих строків сівби сприяли наростанню листової поверхні та впливали позитивно на ріст вегетативних органів рослин, що формують суцвіття та квіти. Рослини за другого й третього строків сівби добре розвивались від початку сходів, листя їх швидко зникало над ґрунтом, зменшуючи випаровування вологи і перешкоджаючи росту бур'янів.

Вивчаючи листову поверхню однієї рослини у сортів гречки, виявили, що вищими ці показники також були за сівби 15-25 травня у фазі початку плодоутворення. А найбільшу площу листя в однієї рослини одержали за другого строку сівби у сорту Антарія – 165,7 см² та Єлена – 162,3 см² (див. табл.)

Найвищу врожайність у сортів Антарія та Єлена – 20,7-22,9 ц/га і 20,1-21,7 ц/га – отримано за сівби 15-25 травня (див. рис.) Така їх продуктивність зумовлена помірним гілкуванням, ваговитістю зерна, рівномірним і дружним плодоутворенням.

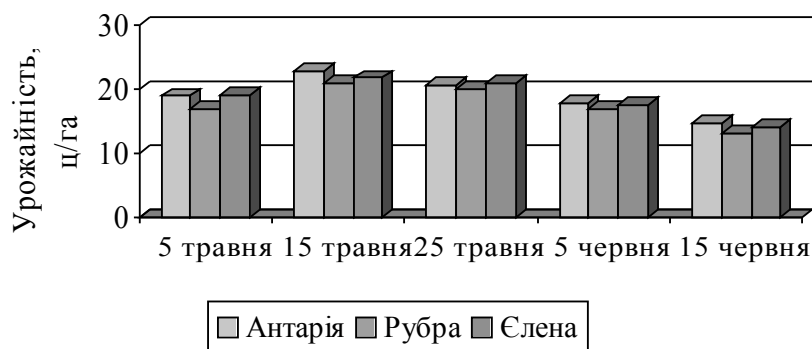

Рис. Врожайність сортів гречки залежно від строків сівби.
(середнє за 2006-2008 рр.).

Дещо нижчу врожайність одержали за ранніх і пізніх строків сівби (5 травня, 5-15 червня): вона у сортів Антарія, Рубра і Єлена становила відповідно 18,9, 14,6-17,7 ц/га, 16,8, 13,2-16,8 ц/га, 19,1, 14,0-17,6 ц/га.

Продуктивність за перелічених строків сівби була нижчою за рахунок меншої схожості та озерненості рослин.

Висновки. Встановлено, що в середньому за три роки досліджень у ґрунтово-кліматичних умовах Західного Лісостепу оптимальним строком сівби для сортів Антарія, Рубра та Єлена є 15-25 травня, що забезпечило найвищу врожайність зерна гречки сортів Антарія та Єлена з найбільшою площею листової поверхні.

Бібліографічний список

1. Алексеева Е. С. Культура гречихи. Технология возделывания гречихи / [Е. С. Алексеева, И. Н. Елагин, В. Я. Билоножко и др.] – Камянец-Подольский : Малюк М. И., 2005. – 504 с.
2. Алексеева О. С. Вплив строків і способів сівби на урожай зерна гречки в умовах Лісостепу Чернівецької області / О. С. Алексеева, С. В. Гаврилець, М. М. Малина // Науково-технічний бюлетень. – К., 1993. – С. 35-36.
3. Лабчук В. Г. Післяукісне вирощування гречки і проса / В. Г. Лабчук // Резерви розвитку сільського виробництва Львівщини. – Львів, 1961. – С. 18.
4. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта / Б. А. Доспехов. – М. : Высш. шк., 1985. – 351 с.
5. Ничипорович А. А. Физиология фотосинтеза и продуктивность растений / А. А. Ничипорович // Физиология фотосинтеза. – М. : Наука, 1982. – С. 7-33.

Тымчышын О. The buckwheat sowing terms influence on productivity and sheet surface growth dynamics for digherent varieties

There are presented the results of researches about unglues of sowing terms the buckwheat on yield the leaves productivity in soil-climate conditions of western Forest-steppe. Are determine the optimum sowing the for buckwheat varieties Antariya, Rubra and Elena.

Key words: buckwheat, terms of sowing, sorts, yield capacity, area of leaves.

Тымчишин О. Влияние сроков посева сортов гречихи на урожайность и динамику нарастания листовой поверхности

Приведены результаты исследований относительно сроков посева гречихи сортов Антария, Рубра и Елена в условиях Западной Лесостепи. Установлен оптимальный срок посева для данных сортов.

Ключевые слова: гречиха, сроки посева, сорта, урожайность, площадь листьев.